

5. ТРЖИШТЕ РАДА

Често сте чули израз “тржиште рада”.

Шта то уствари значи?

Тржиште рада је нераздвојни елемент тржишне привреде, као и тржиште робе и капитала. Међутим, оно иако нераздвојни елемент тржишне привреде је специфично и има посебне карактеристике. По тржишним принципима рад је роба, а тржиште рада представља размјену рада између заинтересованих учесника, односно на тржишту рада се сусрећу понуда и потражња радне снаге (рада).

Дакле, на једној страни имамо понуђаче слободних радних мјеста – послодавце, а на другој потенцијалне кандидате за запошљавање. Рад је људска вриједност и не може се одвојити од човјека као комплексног бића што тражи да тржиште рада буде регулисано, организовано тржиште. Оно мора имати слободу, али и друштвену регулативу.

Завод за запошљавање је један од кључних актера тржишта рада и његова основна улога је успостављање равнотеже између понуде и потражње рада.

Међутим, када се одредјелите за одређено занимање и када у догледно вријеме стекнете своје звање, на тржишту рада сусрешћете се са новим изазовима.

Тржиште ће вас гурнути у борбу за радно мјесто, а конкуренција мотивисати да покажете своје квалитете јер ћете се само тако доказати као неко ко зна и умије. Наравно, ни тај пут није лак јер се стварност мора реално сагледати. Ипак, не треба одустати од жеље да се бориш за оно у чему можеш највише дати.

Коначно, ваше опредјелење за школу или факултет, а тиме и за занимање, односно посао од кога ћете живјети, на којем ћете градити свој друштвени статус, углед и каријеру – све то зависи од реалне процјене властитих могућности, способности, интереса, жеља ... При томе, такође треба знати да је школовање, односно образовање једно веома значајно животно опредјелење. Од тога колико се озбиљно схвати касније, кад отпочнете радни вијек, имаћете мање проблема да се изборите за адекватан статус и углед у професији.

Ако само имамо у виду брзу промјену обима људског знања и промјене у сфери рада долазимо до једноставне чињенице да је **човјек у свом радном вијеку приморан барем 6 – 8 пута да допуњава, дограђује своје првобитно стечено знање за неко занимање, а некада да мијења чак и занимање.** Треба се ослободити илузије да се школовањем и стеченим знањем кроз образовање једном заувјек стиче знање за посао који је одабран.

Савремени свијет рада познаје чињеницу и почива на опредјелењу цјеложивотног учења, јер се само на тај начин остаје успјешан у послу – занимању које је неко одабрао.

5.1. Неки показатељи са тржишта рада

Према статистичким подацима у укупном броју становника Републике Српске младих је око 22,68%. Основно-школским образовањем обухваћено је око 114.000 ученика, а системом средњег образовања (у 94 објекта) обухваћено је око 52.000 средњошколаца. Системом вишег и високог образовања обухваћено је 21.500 студената.

Посљедњих година уочљиво је да се на евиденцију Завода за запошљавање Републике Српске пријављује највише свршених средњошколаца, затим младих са образовањем испод средњошколског, те младих са вишим и високим образовањем.

С друге стране, међу укупно запосленим посредством Завода половину чине млади. Задњих година се уочава тренд пораста у запошљавању младих у односу на друге старосне групе, што утиче и на повећање броја младих у укупном броју запослених.

У циљу сагледавања одређених кретања на тржишту рада истаћи ћемо преглед најбројнијих занимања на евиденцији незапослених лица:

1. III степен (KB) - продавачи, бравари, аутомеханичари, конобари, возачи теретних возила;
2. IV степен (ССС) - економски техничари, машински техничари, матуранти гимназије, административни техничари медицинске сестре;
3. VI степен (ВШС) - економисти, правници, машински инжињери, инжињери организације рада, наставници предшколског васпитања;
4. VII степен (ВСС) - дипломирани економисти, дипломирани правници, дипломирани инжињери пољопривреде, дипломирани машински инжињери, дипломирани инжињери хемије и сл.

Анализирајући постојеће стање на евиденцији Завода може се констатовати да постоје мале међурегионалне разлике заступљености појединих занимања у оквиру наведених степена образовања. У оквиру нижих степена образовања разлике су условљене бројем и распоредом средњих стручних и општеобразовних школа као и потребама привреде за лицима која се образују на том нивоу. Заступљеност лица са ВШС и ВСС условљена је неким другим разлозима као што су број високошколских установа, њихов распоред, доступност овог вида образовања за младе и сл.

Наспрам тога треба, ради објективности процјене избора будућег занимања, имати у виду и којих то занимања у **оквиру појединих степена образовања недостаје или их има веома мало евидентираних као незапослених.**

Тако су један (или ниједан) до два евидентирана незапослена лица у сљедећим степенима стручне спреме:

1. III степен (КВ) – управљач процесним уређајима, гумар – произвођач пнеуматике, стакларски гравер, хидроизолатер;
2. IV степен (ССС) – сточарско-ветеринарски техничар, техничар електронске оптике, цвјећарски техничар, фармацеутски технолог, козметичар технолог;
3. VI степен (ВШС) – инжињер петрохемије, инжињер ПТТ организације и експлоатације, инжињер архитекта, инжињер геотехнике;
4. VII степен (ВСС) – дипломирани фармацеут, дипломирани архитекта, дипломирани графички инжињери итд.

Наравно, треба бити опрезан и не упасти у замку опредјеливања за неко од ових занимања само због тога што нема незапослених лица у тим занимањима, иако је пожељно изабрати занимање у коме ћеш се брзо запослити.

Већ смо истакли да се свијет рада мијења из дана у дан, па самим тим и потребе за одређеним занимањима подлијежу промјенама, тако да наведене податке о стању незапослености у поједним занимањима треба објективно сагледати и процјенити. Примјера ради дипл. правници и дипл. економисти су најбројнији на евиденцији незапослених али се и најбрже запошљавају.

Будуће тржиште рада преферира покретљиву радну снагу, односно флексибилност у одабиру посла и усмјереност према подручјима која требају одређене струке и занимања. Међутим, не можемо запоставити ни потребу веће повезаности тржишта рада и образовног система, што ће постати императив времена које је пред нама. Зато настојте се припремити за цјеложивотно образовање и свакодневно стицање нових знања и вјештина у изабраном занимању.

Свако сутра доноси нешто ново и зато сами одаберите пут свога успјеха.

Надамо се да ће вам садржај овога материјала помоћи у томе, што нам је и био циљ.